

STATENS SIVILRETTSFORVALTNING
Postboks 2105 Vika
0125 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
2025/65832-6

Dato:
06.04.2026

Svar på tilsynsrapport etter tilsyn i Ila fengsel og forvaringsanstalt 130325

Ila fengsel viser til brev av 23.02.2026 og mottatt rapport. Vi viser også til vår tilbakemelding på faktaopplysninger den 03.02.2026. Den 09.03.2026 mottok vi per e-post en ny versjon av tilsynsrapporten. I e-posten av 09.03.2026 er det bedt om å komme med en orientering om oppfølging av rapportens anbefalinger og tilbakemelding på Tilsynsrådets vurderinger innen 06.04.2026.

Vi vil i det følgende orientere om vår planlagte oppfølging av rapportens anbefalinger:

Om Annekset

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *finder alternative løsninger for lagring av medisinsk utstyr.*

Anstalten har ikke som praksis at det lagres medisinsk utstyr på innsattes celler. Det har imidlertid forekommet i særskilte tilfeller, etter en individuell vurdering i samråd med helsetjenesten, at noe skifteutstyr har vært tilgjengelig hos enkelte innsatte, da de er i behov av dette for å ha anledning til å kunne ivareta sine helsemessige behov på en tilstrekkelig måte.

Om Nasjonalforsterket fellesskapsavdeling (NFFA)

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *tilrettelegger luftegården for trivsel og fysisk aktivitet.*

På det tidspunktet tilsynet ble gjennomført var luftegården ved NFFA under ferdigstillelse etter nybygg for å kunne legge til rette for trivsel og fysisk aktivitet. Luftegården er nå ferdigstilt, og har i dag et variert innhold og brukes mye av de innsatte ved NFFA.

- *evaluerer effekten av NFFA ved tilbakeføring til ordinær fengselsavdeling.*

Anstalten er i tett kontakt med de fengsler som aktuelle innsatte tilbakeføres til etter et opphold på avdeling NFFA. Både for veiledning og bistand, samt for å få informasjon om

hvordan den videre utviklingen til de respektive innsatte har vært. Anstalten tar tilsynsrådets anbefaling til etterretning og vil sørge for at dette arbeidet blir ytterligere strukturert og systematisert.

2

Aldersgrupper

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *unngår at barn plasseres i fengselet.*

Mindreårige skal ikke være i voksenfengsel, da dette bryter med Barnekonvensjonen. Ifølge den historikken vi besitter så har dette kun skjedd ved én anledning de senere år ved anstalten. I dette tilfellet var det ingen andre alternativer grunnet pågående hovedforhandling og at vi hadde tett dialog med avgivende enhet for å tilrettelegge oppholdet best mulig.

Kriminalomsorgen har i senere tid åpnet nye ungdomsfengsler, og dette gjør at det er flere plasser tilgjengelig nasjonalt for innsatte som er under 18 år.

Ringetid

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *utvider de innsattes ringetid.*

Anstalten gir per i dag minimum 30 minutter ringetid til de innsatte. Mange innsatte har også utvidet ringetid da det er konkrete forhold rundt den innsatte som gjør at det er innvilget. Anstalten ønsker at de innsatte skal ha gode forutsetninger til å ha kontakt med nettverket sitt, og telefoning er et godt verktøy for dette. Vi tar tilsynsrådet sin anbefaling til etterretning, og er i en prosess der vi analyserer muligheter og eventuelle konsekvenser av økt ringetid.

- *innvilger mer ringetid for innsatte som ikke kan gjennomføre besøk.*

Anstalten gjør individuelle vurderinger rundt alle innsatte, også muligheten for økt ringetid hvis det er omstendigheter som gjør at den innsatte ikke kan motta fysisk besøk eller gjennomføre videobesøk. Vi vil fortsette å gjøre dette, samtidig som vi er nødt til å hensynta at individuelle vurderinger ikke går på bekostning av andre innsatte. Dette har med total kapasitet å gjøre, da flere innsatte benytter samme telefonsystem innenfor bestemte tidsperioder.

Besøk

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *arbeider for å gjøre besøksfasilitetene mer tilrettelagt for barn.*

Anstalten erkjenner at arealene for gjennomføringen av besøk ikke er optimale. Det jobbes aktivt i samarbeid med barneansvarlig for å legge forholdene vedre til rette, herunder ved innkjøp av relevant utstyr og annet som kan gjøre besøksavdelingen mer barnevennlig. Vi har årlig samarbeidsmøte med foreningen for fangers pårørende. Vi tilstreber å tilpasse de behov som meldes innenfor de rammer vi har. I tillegg er det samarbeid med kjøkkenet i anstaltens som tilstreber sosiale og positive tiltak for de besøkende.

- *arbeider for å øke antall videobesøk.*

Anstalten tilstreber at de innsatte som har mulighet/ønsker videobesøk skal få dette. Det skal også være like muligheter uavhengig av hvilken avdeling man til enhver tid sitter på. Anstalten har grunnet kapasitet vært i behov å sette begrensinger i hvor mange

videobesøk innsatte kan gjennomføre. Anstalten tar anbefalingen til etterretning og vil fortsette å gjøre vurderinger rundt om antall videobesøk kan økes. 3

- *arbeider for å harmonisere praksisen rundt tildeling og hyppighet av videosamtaler, slik at alle innsatte får lik tilgang på videobesøk.*

Anstalten viser til redegjørelsene ovenfor rundt ringetid og videobesøk, og tar anbefalingen til etterretning.

Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på

- *hva som er vilkårene for å få innvilget særskilte besøk og fremstillinger utenfor Ila fengsel, og hvor hyppig dette benyttes.*

Anstalten gjør individuelle vurderinger når det kommer henvendelser rundt særskilte besøk. Dette tilstrebes når det er ledig kapasitet. Besøkende med barn og besøkende med lang reisevei prioriteres og det legges til rette så godt det lar seg gjøre kapasitetsmessig.

Sosiale fremstillinger kan gis også når det er kapasitet, det vil si bemanningsmessig kapasitet. Her prioriteres sosiale fremstillinger hvor barn er en del av grunnlaget. Hvis det er kapasitet utover dette prioriteres innsatte som har få utganger og hvor sosiale grunner taler for en fremstilling utover det andre innsatte har. Sosial fremstillinger er ressurs og kapasitetsmessig krevende å gjennomføre. Gjennom de senere år har bemanningssituasjonen vært utfordrende, slik at anstalten ikke har fått gjennomført så mange fremstillinger som vi ønsker.

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *arbeider for at alle innsatte skal få tilbud om sysselsetting.*

Anstalten tilstreber å kunne gi alle innsatte på Ila et aktiviseringstilbud, og arbeider kontinuerlig med å øke aktiviseringsprosenten. En viktig jobb er å motivere innsatte til å delta på tilbudt aktivitet. Vi har ofte ledig kapasitet på verkstedene og på skolen, ved fulle verksteder deler vi dagen slik at noen kan aktiviseres før lunsj og andre etter lunsj. Det er også viktig for oss å kunne tilby innsatte meningsfulle ting/aktiviteter å drive med, og noe som kan gi dem formell kompetanse, dette er noe vi samarbeider med skolen om, slik at de ulike tilbudene i anstalten koordineres på best mulig vis. Anstalten har siden tilsynet økt aktiviseringsgraden.

- *arbeider for å øke aktivitetsgraden blant innsatte som ikke deltar i at arbeidsdrift, skole eller andre planlagte aktiviteter.*

Anstalten er enig i tilsynsrådets anbefaling og har et særlig søkelys på innsatte som av ulike årsaker ikke deltar i tradisjonelt arbeid eller skole. En del av aktiviseringen foregår i avdelingen, ute i luftegården, aktivitetssenteret mm. Denne aktiviseringen er det betjenter, prest, fritid mv. som drifter.

Utelukkelse og selvisolering

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *arbeider for å aktivisere innsatte som takker nei til tilbud eller som selvisolerer.*

Vi jobber daglig med å motivere innsatte som takker nei til tilbud eller isolerer seg selv. Vi 4 tilbyr varierte aktiviteter som skal møte de individuelle behovene. Vi gjør konkrete vurderinger og planlegger også for at vi tilbyr aktivitet til det tidspunktet vi vet den enkelte innsatte er mest motivert. I enkelte tilfeller benytter vi også ansatte fra andre avdelinger som vi vet har en god relasjon med den aktuelle innsatte.

- *vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er nødvendig at innsatte som utelukkes flyttes til avdeling G.*

Vi gjør alltid individuelle vurderinger om det er nødvendig å flytte innsatte som skal utelukkes til avdeling G. Det vurderes risiko, innsatte sitt ønske og muligheten til å følge opp innsatte godt nok på egen avdeling. Vi ser at innsatte som utelukkes etter eget ønske, gjør dette for å få ro. De ønsker dermed ofte å flytte til avdeling G, da det er roligere og tettere oppfølging der. Om de utelukkes på egen avdeling, vil ikke betjentene være like mye til stede, da de har ordinære gjøremål gjennom dagen og ansvaret for en dagsorden i avdelingen som skal gjennomføres. Det blir også vanskelig å få tilbudt de innsatte minimum 2 timer meningsfull menneskelig kontakt med den bemanningen som er på en fellesskapsavdeling. Det er heller ikke egne arealer å benytte. De ansatte i ordinære fellesskapsavdelinger har ansvar for alle som bor på avdelingen som innebærer mange følginger, samtaler, vakt/portal oppdrag, fremstillinger, oppfølging av akutte oppgaver rundt innsatte.

Når det er innsatte som utelukkes med bakgrunn i risiko for nye alvorlige hendelser, enten det handler om skade seg selv eller utøve vold mot andre, betydelig skadeverk, så må det tas vurdering om det er økt risiko å utelukke på egen celle med tanke på alle tilgjengelige effekter på cellen/avdeling.

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- *hvordan avdelingen arbeider med å aktivisere innsatte som selvisolerer seg over en lengre periode.*

Anstalten jobber målrettet med å finne bakgrunnen for at innsatte velger å isolere seg over tid, da det etter anstaltens erfaring ofte er spesifikke grunner til det. Vi er imøtekommende for å løse kravene den enkelte innsatte skulle komme med. Dette viser seg imidlertid ofte å være sammensatt og utfordrende. Det handler ofte om innsatte sin psykiske helse og krav som er vanskelig å møte vedkommende på. Vi har innsatte som fungerer dårlig i ordinært fellesskap, som ønsker å flytte til avdeling G for å slippe å forholde seg til andre medinnsatte. I disse tilfellene har innsatte uttalt at de får god oppfølging, godt tilbud om aktivitet på avd. G, og av ulike årsaker gir uttrykk for at de foretrekker å oppholde seg der.

De innsatte som tar opphold i avdeling G får tilbud om aktivitet på lik linje som andre utelukkede innsatte, men i tillegg gjennomføres det mange samtaler om hva som skal til for at vedkommende skal ønske å flytte tilbake til ordinært fellesskap. Det handler om å finne løsninger som er mulig å gjennomføre, i tråd med innsatte sine ønsker.

Kroppsvistasjoner og sikkerhetsscanner

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *reduserer antall kroppsvistasjoner.*

Det følger av straffegjennomføringsloven (strgjfl.) § 28 at kriminalomsorgen kan undersøke innsatte, deres rom og eiendeler for å forebygge uorden eller straffbar handling. Undersøkelsen kan skje ved bruk av teknisk utstyr eller hund, visitasjon eller ved kroppsvisitasjon. Av midlertidige retningslinjer fra KDI av fra 21. september 2020 fremgår det at hovedregelen skal være kroppsscanner ved ankomst, før/etter utganger, og før/etter besøk. Kroppsvisitasjon av innsatte skal ikke finne sted rutinemessig. Hvorvidt kroppsvisitasjon er nødvendig, skal i alle tilfeller bero på en konkret og/eller individuell vurdering, og tiltaket må være forholdsmessig. 5

Kroppsvisitasjon blir i anstalten kun benyttet der det etter en konkret vurdering vurderes nødvendig og der mindre inngripende tiltak ikke vurderes tilstrekkelig for å oppnå formålet med kontrollen. I praksis gjelder dette tilfeller hvor man som følge av observasjoner eller andre konkrete opplysninger har mistanke om inntak av rusmidler og/eller oppbevaring av narkotika og/eller farlige gjenstander. For øvrig er hovedregelen for kontroll i forbindelse med nyinnsettelse, inn- og utganger og besøk at denne gjennomføres med kroppsscanner.

I 2024 var 57 innsatte ved Ila fengsel og forvaringsanstalt til enhver tid i permisjonsrutine, hvilket innebærer at disse innsatte regelmessig beveget seg inn og ut av anstalten til ulike formål, og i løpet av 2024 ble det gjennomført **431** permisjonsutganger. I tillegg mottar flere innsatte regelmessig besøk utenfra, eksempelvis fra familiemedlemmer og andre utenforstående.

Når det gjelder nyinnsettelse i form av varetektsinnsatte fra sentralarresten, gjelder dette 30-50 nyinnsettelse i snitt per år. Det bemerkes særskilt til denne gruppen at de ikke er kjent for anstalten fra tidligere, og det er rettet et særskilt fokus mot gjenstander innsatte eventuelt kan benytte til å skade seg selv. Slike gjenstander lar seg erfaringsmessig svært sjelden fange opp av teknisk utstyr som kroppsscanner og metalldetektor. Mindre inngripende tiltak vil derfor sjeldnere enn ellers være aktuelt, sammenlignet med andre kategorier av innsatte.

Videre vil innsatte som blir besluttet helt utelukket fra fellesskapet i medhold av strgjfl. § 37 og plassert på eneromsavdeling etter en konkret vurdering, kunne bli kroppsvisitert for å unngå at farlige gjenstander eller narkotika medbringes inn på eneromsavdelingen. Her vurderes imidlertid også først om kroppsscanner kan være tilstrekkelig for å oppnå formålet.

Anstalten gjennomfører et stort antall kontroller ved bruk av kroppsscanner, og i de tilfeller det gjennomføres kroppsvisitasjon er dette vurdert som nødvendig og at kroppsscanner ikke er tilstrekkelig. Kroppsvisitasjoner er fortsatt et virkemiddel som kriminalomsorgen kan og skal benytte der vilkårene for dette vurderes å være oppfylt.

Anstalten har et kontinuerlig fokus på å iverksette mindre inngripende tiltak der dette anses tilstrekkelig, og kroppsvisitasjoner skal kun gjennomføres når vilkårene er oppfylt.

Forebygging av selvdraprisiko og selvdrap

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel:

- *benytter sosial kontakt som tiltak for å redusere selvdraprisikoen blant innsatte.*

Sosial kontakt og det å bygge trygge sosiale relasjoner er prioritert og en viktig del av alt arbeid som gjøres ved anstalten. Ved selvdraprisiko opprettes det særskilte tiltaksplaner som inneholder utvidet sosialkontakt, både via utvidet ringetid, men også ekstra samtaler

med helsetjenesten og andre ansatte eller samarbeidspartnere. I dette arbeidet så er det 6 etter anstaltens syn viktig å se tilbud opp mot det innsatte selv ønsker, slik at dette bidrar til meningsfull sosial kontakt.

- *så langt det er mulig unngår å benytte sikkerhetscelle som selvdropsforebyggende tiltak.*

Anstalten har svært få plasseringer på sikkerhetscelle de siste 15 årene, og vi benytter ikke sikkerhetscelle som selvdropsforebyggende tiltak. Vi benytter tilsyn som et av tiltakene, men det kan være på egen celle eller avd. G.

Kartlegging av forvaringsdømte

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *arbeider for å begrense oppholdstiden på innkommstavdelingen.*

I de fleste tilfeller så oppholder innsatte seg på innkommstavdelingen i en begrenset periode. Når kartleggingen er gjennomført så flyttes som hovedregel de innsatte ut i ordinær avdeling i løpet av 3-4 mnd ved innkommstavdelingen. Ved noen anledninger, når det ikke har vært ledige plasser og anstalten har fullt belegg, så har perioden blitt utvidet noe. Dette skyldes forhold utenfor anstaltens kontroll, eksempelvis når innsatte ved Ila fengsel har fått innvilget overføring til et fengsel med lavere sikkerhetsnivå, men at mottakene enhet ikke har hatt mulighet til å ta imot innsatte fra anstalten før noe frem i tid.

- *arbeider for å redusere bruken av vikarer og midlertidige ansatte på sommeren.*

Anstalten ønsker faglærte ansatte i alle sammenhenger og i alle deler av driften. Det er kjent at det på landsbasis er mangel på faglærte. Dette gjør at det i forbindelse med ferieavvikling så er anstalten i behov av å benytte noe ufaglært arbeidskraft. Vi jobber målrettet, både med rekruttering og turnusarbeid for å redusere bruken ytterligere. Vi finner imidlertid grunn til å opplyse at ufaglærte vikarer gjennomgår en omfattende opplæring, og nødvendige sikkerhetsmoduler, før de går inn i tjeneste.

Permisjoner, fremstillinger og overføring til lavere sikkerhet

Tilsynsrådet ber om tilbakemelding på

- *hva som er praksis rundt antall permisjoner, og eventuelt hva som er årsaken til at innsatte ikke får permisjon så ofte som retningslinjene legger opp til.*

Sikkerheten er styrende for alle beslutninger som tas rundt de forvaringsdømte, jf. forvaringsforskriften § 2 med tilhørende retningslinjer.

Det er regionalt nivå som har beslutningskompetansen i alle forvaringssaker, og som derved innvilger samtlige permisjoner, jf. forvaringsforskriften § 4.

Det fremgår av forskrift til straffegjennomføringsloven § 3-30 annet ledd at domfelte kan i tillegg til korttidspermisjon innvilges et ordinært samlet permisjonsfravær i året (permisjonskvote) på inntil 18 døgn, med tillegg av nødvendig reisetid. Denne bestemmelsen gjelder også for forvaringsdømte, jf. forvaringsforskriften § 11.

Av retningslinjene til forvaringsforskriften § 11, fremgår at antallet permisjoner for forvaringsdomfelte, «[i] henhold til pkt 3.36 i retningslinjer til straffegjennomføringsloven og

forskrift til straffegjennomføringsloven (...) ikke [bør] overstige 6 pr. år med mindre formålet med permisjonene tilsier fravikelse. For forvaringsdømte kan hensynet til domfeltes sosiale tilpasning og rehabilitering tilsa at det i stedet innvilges kortvarige, men hyppigere permisjoner når dette anses hensiktsmessig for domfeltes sosiale tilpasning og rehabilitering. Slike permisjoner kan tenkes i forbindelse med forberedelse til løslatelse, spesielt hvor domfelte har fått avslag på søknad om overføring til fengsel med lavere sikkerhetsnivå eller overgangsbolig. Det samme gjelder hvor domfelte mangler nettverk eller permisjonsadresse slik at overnattingspermisjon ikke kan innvilges. Permisjon kan eventuelt innvilges med følge av en tjenestemann. Permisjonenes varighet bør søkes utvidet over tid i forhold til domfeltes utvikling.» [vår understrekning]

Utgangspunktet er således at antallet ordinære permisjoner ikke bør overstige 6 per år, med mindre det foreligger konkrete grunner for fravikelse. Slik det fremgår av ovennevnte regelverk, er det et grunnleggende hensyn at sikkerhetsmessige hensyn ikke taler imot. Videre er dette mest aktuelt mot slutten av oppholdet i anstalten, jf. ovennevnte retningslinjer.

I tillegg til ordinære permisjoner som er kvotebelagt, kan innsatte innvilges korttidspermisjoner til behandling. Mange av anstaltens innsatte har slike regelmessige, kortvarige utganger.

Antall permisjonsutganger fra anstalten, både ordinære permisjoner og korttidspermisjoner, har økt markant i løpet av de siste årene.

Dersom de innsatte ikke innvilges like mange permisjoner som retningslinjene legger opp til, vil dette kunne skyldes at sikkerhetsmessige hensyn taler imot det. Det er videre et gjentakende problemstillinger for enkelte forvaringsdomfelte at nødvendige bekreftelser for omsøkte permisjoner ikke følger med, hvilket gjør at saksbehandlingen tar lengre tid enn normalt.

Videre kan kapasitetsmessige forhold i anstalten og ved regionkontoret være årsak til at innsatte ikke får permisjon så ofte som retningslinjene legger opp til. Vi tilstreber i anstalten å til enhver tid holde saksbehandlingstiden så kort som mulig, og å gi foreløpige svar om forventet saksbehandlingstid etter fvl. § 11.

Saksbehandlingstid

Tilsynsrådet anbefaler at Ila fengsel

- *arbeider for å redusere saksbehandlingstiden.*

Anstalten jobber løpende med å sørge for at saksbehandlingstiden er så kort som mulig. Blant annet er antall juriststillinger økt med én på bakgrunn av økt saksmengde. Vi er videre kjent med at KDI har tematisert overfor justisdepartementet en forskriftsendring som muliggjør at regionkontorene kan delegerer beslutningskompetansen til lokalt nivå i forvaringssaker. Vi er ikke kjent med status, utover at dette ligger til vurdering i justis- og beredskapsdepartementet. En forskriftsendring vil redusere saksbehandlingstiden markant, etter anstaltens syn.

- *fører oversikt over saksbehandlingstiden, for å kunne prioritere riktig og finne treffsikre tiltak.*

Anstalten tar dette til etterretning. Per i dag har dessverre ikke Kriminalomsorgen gode nok datasystemer som gir en oversikt over saksbehandlingstiden. Dette håper vi vil bedre seg med innføringen av det nye systemet, KODA. Inntil dette skjer, vil det være svært tidkrevende å skulle føre en oversikt over alle saker. 8

Med hilsen

Tonje Sandal
Tonje Sandal
Fengselsleder

Thomas Jahr Osheim
Assisterende fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.